

Frågorna och svaren på utbildningen om Patientdataarkivets och Receptets verksamhetsmodeller

Utbildningen Lagändringarnas verkningar på Patientdataarkivets och Receptets verksamhetsmodeller hölls som webinar 29.9.2021. På webinarerna var det möjligt att ställa frågor skriftligt. Dessa frågor och svaren på dem har sammanställts i detta dokument. Eventuella fortsatta frågor om verksamhetsmodellerna ska riktas till Institutet för hälsa och välfärd sotetiedonhallinta@thl.fi och frågor om Kanta-tjänsterna till kanta@kanta.fi.

Patientdataarkivets verksamhetsmodeller

Ska alla kunder informeras på nytt?

Kunderna måste få den nya informationen om Kanta-tjänsterna, men man behöver inte börja en ny s.k. massinformation till medborgarna inom hälso- och sjukvården.

Från och med 1.11 styr inloggning på Mina Kanta-sidor användaren direkt till den nya informationen vars godkännande är en förutsättning för inloggning in i tjänsten.

Inom hälso- och sjukvården kan den nya informationen kvitteras som mottagen, när det patientdatasystem som finns i bruk har det behövliga utförandet färdigt. Då kan patientdatasystemet också kontrollera om kunden redan har fått informationen om Kanta-tjänsterna.

Om kunden behöver informeras innan den nya informationen om tjänsterna kan lagras i systemet, kan detta antecknas enligt den gamla informationen.

Är informationsflödet beroende av den nya informationen om Kanta-tjänsterna?

Den tidigare lagrade informationen förblir i kraft och fungerar parallellt med den nya informationen om Kanta-tjänsterna (KINFO) så att utlämnandet av uppgifter inte äventyras. Den gamla informationen gäller tills den nya har getts.

Kommer det att tas fram en broschyr för medborgarna?

Ja, [Användning av kunduppgifter inom social- och hälsovården \(pdf, kanta.fi\)](#) är en kort informationsbroschyr som riktats till medborgarna och som kan skrivas ut på kanta.fi.

Kan en minderårig kvittera informationen som mottagen på Mina Kanta-sidor?

En minderårig kan inte kvittera informationen på Mina Kanta-sidor, men hon eller han har tillgång till Mina Kanta-sidor även om informationen inte har kvitterats. En minderårig kan bestyrka att informationen tagits emot inom hälso- och sjukvården.

Vårdnadshavaren kan kvittera en minderårigs information på Mina Kanta-sidor för att kunna sköta ärenden för en minderårig i tjänsten.

Om det nya tillståndet för utlämnande inte ännu har genomförts i patientdatasystemen 1.11, hur ska man agera tills det har genomförts?

Om kunden vill ge tillstånd för utlämnande, men genomförandet inte ännu är färdigt i patientdatasystemet, kan kunden ge det samtycke som för tillfället används inom hälso- och sjukvården för utlämnande av patientuppgifter. I praktiken sparar man informationen i patientdatasystemet som samtycke, men informationen lagras i Viljeyttringstjänsten som tillstånd för utlämnande. Ingen underskrift behövs och dokumentet behöver inte arkiveras i pappersform.

Vad kommer att hända med de nuvarande samtycken och förbud inom hälso- och sjukvården efter den nya kunduppgiftslagens ikraftträdande?

De tidigare givna samtyckena förblir i kraft och utlämnandet av uppgifter mellan tjänstetillhandahållare inom hälso- och sjukvården möjliggörs på basis av dem. Efter lagens ikraftträdande är termen för samtycke i fortsättningen tillstånd för utlämnande både på Mina Kanta-sidor och i Patientdataarkivet. Ändringarna som gäller den nya informationen om Kanta-tjänsterna och tillståndet för utlämnande ska vara genomförda i patientdatasystemen senast 1.1.2023.

Om kunden vill ge ett tillstånd för utlämnande men genomförandet inte ännu är färdigt i patientdatasystemet, kan kunden ge det samtycke för utlämnande av patientuppgifter som för tillfället är i bruk inom hälso- och sjukvården. Kunden informeras om att begreppet har ändrats men inte användningsändamålet.

De ställda förbuden förblir i kraft

Måste man be sådana kunder som redan har gett ett Kanta-samtycke på nytt om tillstånd för utlämnande?

Nej, det behöver man inte. Det tidigare samtycket uppdateras till tillstånd för utlämnande.

Hur kan en person som inte använder Mina Kanta-sidor ge ett tillstånd för utlämnande eller ställa förbud?

Inom hälso- och sjukvården kan man göra detta i samband med ett kundbesök. Tillståndet för utlämnande och eventuella förbud mot att lämna ut personuppgifter antecknas i datasystemet av en yrkesutbildad person.

Om en person så önskar måste han eller hon ges ett utskrift om tillståndet för utlämnade och de ställda förbuden. (Utskriftet undertecknas inte och det arkiveras inte i verksamhetsenheterna.)

Måste socialvårdens branschinterna tidtabell för tillståndet för utlämnande mellan personuppgiftsansvariga tolkas så att Kanta inte möjliggör utlämnande mellan personuppgiftsansvariga förrän det där tillståndet för utlämnande har genomförts?

Ja, just såhär.

Kontakter på basis av fynd i prover som lagrats i Biobanken kan i fortsättningen förbjudas (övergångstidpunkt 5/2024). Kommer då även Biobankssamtycken att lagras i Kanta-tjänsternas viljeyttringstjänst?

Enligt kunduppgiftslagen kan uppgifter om personens andra viljeyttringar som hänför sig till social- och hälsovårdstjänster och behandling av kunduppgifter föras in i viljeyttringstjänsten. Sådana viljeyttringar är till exempel en uppgift med anknytning till biobankverksamhet om att personen motsätter sig behandling av personuppgifter. Vad gäller viljeyttringar i anslutning till biobanken kommer frågan att preciseras senare när bland annat helhetsreformen av Biobankslagen genomförs.

Hur länge kommer de befintliga samtyckesformulären att förvaras? Ändras lagringstiden för viljeyttringar?

Lagringstiderna ändras inte. Ett undertecknat samtyckes- och förbudsformulär ska förvaras i 12 år efter den samtyckesgivande patientens död (eller i 120 år efter födelse).

På vilken författning baserar sig det att vårdnadshavaren har rätt att ställa förbud endast på plats, men inte på Mina Kanta-sidor?

I fråga om förbud som gäller ett barn ska man beakta 7 § i patientlagen som förutsätter bedömning av barnets beslutsförmåga. Om ett minderårigt barn på basis av sin ålder och utvecklingsnivå är kapabelt att besluta om sin vård, måste vården ske i samförstånd med barnet. Ett barn som är kapabelt att fatta beslut kan göra viljeyttringar som gäller Kanta-

tjänster. Ett barn som är kapabelt att fatta beslut har därtill rätt att förbjuda utlämnande av uppgifter om sitt hälsotillstånd eller sin vård till sin vårdnadshavare eller annan laglig företrädare.

Eftersom ställande av förbud som gäller barnet alltid förutsätter en yrkesutbildad persons bedömning av barnets förmåga att fatta beslut, kan vårdnadshavaren inte ställa förbud som gäller barnet på Mina Kanta-sidor. Därtill måste man beakta att vårdnadshavaren inte har rätt att förbjuda sådan vård som behövs för avvärijande av fara som hotar patientens liv eller hälsa.

Om en minderårig dessutom i samband med vården har konstaterats vara kapabel att fatta beslut om sin vård, kan vårdnadshavaren inte bestämma om utlämnande av uppgifter om besöket i fråga. Förmågan att fatta beslut bedöms alltid besöksspecifikt på mottagningen, vilket inte är möjligt när man sköter ärenden på Mina Kanta-sidor.

Har man upphört med Luotain som man planerat tidigare?

Ja, det har man upphört med.

Ska förbudet att utlämna en minderårigs uppgifter till en förälder möjliggöras genast 1.11?

Nej. I verksamhetsmodellen ingår ärenden som är ännu under behandling. Också för leverantörer av patientdatasystem är tidtabellen alltför kort. För tillfället uppskattar man att möjligheten blir färdig under nästa år i de flesta system.

Är inte förordningen om åtkomsträttigheter på remiss ända till 29.10?

Ja, remissbehandling av förordningen om åtkomsträttigheter: [Social- och hälsovårdsministeriet begär yttrande om utkastet till förordning om åtkomsträttigheter till kunduppgifter inom social- och hälsovården \(lausuntopalvelu.fi\)](#). Syftet är att specifikationen av logganteckningar, som är i det sista beredningsskedet, kommer att publiceras under år 2021.

Ska de intyg som förmedlas till FPA efter lagens ikraftträdande fortfarande ha kundens fallspecifika samtycke men så att "samtycket" bara ändras till "kundens begäran"?

För intyg behövs ingen särskild samtyckesanteckning. Begäran är ett lagtekniskt klarare begrepp än samtycket i samband med denna tjänst. Det är fortfarande under utredning huruvida datasystem ska ha kryssat "förmedlats på begäran".

För förmedlade intygs del räcker det i fortsättningen med patientens begäran om förmedling. Ska denna begäran dokumenteras på något sätt?

Denna utredning har tyvärr inte ännu slutförts. Det informeras om ärendet när det blivit klart.

Receptets verksamhetsmodeller

Kan en minderårig förnya recept på Mina Kanta-sidor eller måste man även i detta fall göra en bedömning om mognad inom hälso- och sjukvården?

En minderårig kan själv göra en begäran om förnyelse av recept på Mina Kanta-sidor av de recept för vilkas del en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården har registrerat att den minderåriga är kapabel att besluta om sin egen vård.

Finns det en vägledande åldersgräns för bedömning av en minderårigs förmåga att fatta beslut?

Nej.

Gäller det nya omfattande förbudet mot att lämna ut personuppgifter även recept?

Nej. Recept förbjuds också i fortsättningen en och en.

Måste man fortfarande be om ett skriftligt samtycke inom hälso- och sjukvården, om man behandlar receptcentrets uppgifter i samband med behandlingen av en påminnelse eller ett klagomål?

Nej, det behöver man inte.

Ett hurtant tillstånd krävs, om t.ex. en god man eller ett försäkringsbolag är betalare och frågar efter receptets expedieringsuppgifter?

I ärenden som gäller Receptcentrets uppgifter kan ärendena i stället för patienten utan särskilt tillstånd skötas av patientens vårdnadshavare eller annan laglig företrädare (officiell intressebevakare) som har rätt att sköta patientens hälsoärenden. Patientens gode man och uppgiften som god man kan bevisas med ett utdrag ur registret över förmynderskapsärenden.

Till ett försäkringsbolag kan receptens expedieringsuppgifter utlämnas med stöd av en fullmakt från patienten för uträttande av ärenden.

Varför kunde inte en minderårig ge fullmakt (inte skriftlig eller elektronisk) till en annan person, när en myndig person ändå kan befullmäktiga en minderårig person?

Endast en patient som har rättshandlingsförmåga, dvs. är myndig, kan med skriftlig fullmakt ge en nämnd person rätt att för sin räkning sköta ärenden som gäller uppgifter i Receptcentret inom socialvården eller hälso- och sjukvården eller på apoteket. En person som patienten har befullmäktigat, dvs. den befullmäktigade, behöver inte ha rättshandlingsförmåga. Den befullmäktigade kan därmed vara minderårig eller en person, vars rättshandlingsförmåga har begränsats.

Apropå intressebevakning, kan ett utdrag ur registret över förmynderskapsärenden alltid förutsättas i samband med uträttandet av ärenden?

Det kan man be om. När det är fråga om en sedvanlig situation av intressebevakningskaraktär är det bra att registrera uppgiften i apoteks- och/eller patientdatasystemet.

Förutsätter granskning av uppgifter i Receptcentret att kunden gett ett tillstånd för utlämnande?

Nej, ett tillstånd krävs inte. Man behöver inte längre be patienten om ett muntligt samtycke till granskning av uppgifterna i Receptcentret i en vårdssituation inom social- och hälsovården. På muntlig begäran av patienten eller en person som sköter ärenden för patienten kan ett apotek också i fortsättningen hämta behövliga uppgifter från Receptcentret för expediering av ett läkemedel.

Är det möjligt att en patient lyckas hämta samma läkemedel från flera olika läkare genom att alltid förbjuda granskningen av uppgifterna?

Tyvärr förhåller det sig så med andra än HCl- eller narkotikaläkemedel. För en person som ordinerar HCl- eller narkotikaläkemedel visas alltid uppgifterna om alla HCl- eller narkotikaläkemedel som ordinerats för patienten samt deras expeditiionsuppgifter.

Om kunden gör en begäran om förnyelse av ett recept som han eller hon förbjudit, kommer det förbjudna receptet att visas för den som ska förnya receptet?

Ja, det gör det. Trots förbud visas uppgifterna om ett recept som patienten begärt att ska förnyas för den tjänstetillhandahållare inom social- och hälsovården som ansvarar för förnyelsen av receptet eller för den som ordinerar läkemedlet.

Om det görs en begäran om förnyelse av ett förbjudet recept, kommer denna begäran då att ses också av andra än den som skriver receptet?

Ja, av den tjänstetillhandahållare inom social- och hälsovården till vilken begäran om förnyelse har skickats.

Är bedömning av läkemedelsbehandling av en privat tjänstetillhandahållare en vårdssituation?

Bedömningen av läkemedelsbehandling tolkas som en vårdssituation, när den görs av en tjänstetillhandahållare inom social- och hälsovården eller av den som ordinerar läkemedlet.

När en fosterförälder hämtar en minderårigs receptmedicin, räcker ett FPA-kort och information om läkemedlet som ska köpas?

Ja, det räcker.